

"Mənə elə gəlir ki, Ağdama getsəm ölücəm"

Qulu Ağsəs: "Nə bilim, məndə belə hiss var"

Redaksiyada iş başlayandan səs düşdü ki, bu gün (20 aprel) Qulu Ağsəsin ad günüdü, amma telefonlarını bağlayıb. Feysbukda da yoxdu. Yetən təbriklərini feysbukda yazır: oxusa, oxuya, oxumaz da canı sağ olsun. Başqaları ki oxuyacaq! Oxulanlardan biri də biz olduq. Natiq Məmmədlinin, tərif olmasın, şirin təbriki qarşımıza çıxdı. Belə yazüb:

"Əzizim Qulu, səhər çığı məndə olan 2-3 nömrənə zeng elədim, zəng çatmadı. Biliyəm feysbukda da yoxsan. Heç neçə yaşın olur, onu da bilmirəm. Amma onu biliyəm ki, bizim sevdəda olan adamların hamisi indi yaşıyamıraqdı, ürəyi bizim kimi döyünenlərin hamısının ad günü Şuşanın azad olunduğu gündən başlayır. Bilirsən nə arzu edirəm? Yayın qızmarında gelim sənin Ağdamına, ordan gedək avtovəzələ "ə, bu istidə qırıldıx-batıldı, Qalaya yer qalmadı"-, deyə qısqıran avtobuslara minib qalxaq bizim Qalamıza. Bax, bu şəkildəki kimi Qarabağ otelinin qabağındakı Güllü bağda oturub armudu istəkanda çay içək, "Ulduz"un təzə nömrəsinə baxaq, sən təzə şeirindən, mən təzə hekayəndə danışım, araya salıb özümüzü tərifləyək, yetən yetək, yetməyənə də bir daş ataq Ad günün mübarək, həmişə mübarək dostum!".

Rəhberlik tapşırıq verdi ki, sən bir cəhd elə. Bəlkə tapa bildin. Açığı, mobil nömrəsinə çəkinmədən zəng elədim. Bu əminliyi illər formalasdır. Nə vaxt Qulu Ağsəsə

zəng etsəm, həmişə telefon xətti üzüme açılıb. "Şərq"də işlədiyim uzun illər ərzində Qulu Ağsəsi itirdiyim, tapa bilmədiyim bir zaman olmayıb. Bu dəfə də zəngimə səs verdi. Çok sevindim, tezçə də "bu gün hamı sizi axtarır, deyirlər, tapılmırsız, telefonlarınız da bağlıdır..." Həmişəki sakit, həlim səsiyle (bu sakın, həlim danışığa görə, bəzən nə dediyini doğru-düzgün tuta bilmirəm, təkrar soruşuram. İndi yeridi - üzr istəyirəm buna görə Qulu müəllim - M.R.) "yox, telefonlarım bağlı deyil. Qəsdən də bağlılamamışam. Bu saat kompüter arxasında "Ulduz"un aprel sayının son variantına baxıram ("Ulduz" jurnalının baş redaktoru M.R.), ona görə başım qarışqıdı. Telefon da yanımdadı. Bəlkə kimsə zeng edəndə eştirməmişəm, kənarda olmuşam..."

Arifə bir işaret bəsdi, mətiqindən çıxış edib:

- Sizi çox yormayacam. Bildim, işiniz çoxdu. Bir-iki kəlməlik danışmaq istədim sizinlə. Bu gün doğum gününüzü. Sizə xeyli təbrikler yazılıb, feysbukda...

- Feysbukda yoxam. Bilmirəm.

- Niyə çıxmışınız ki, feysbukdan? Coxdan çıxmışınız?

- Hə... 4-5 il olar. Məni yordu. Bəlkə də xam idim, hamını dostluğa qəbul etmişdim. Gördüm, mənlik deyil...

- Qulu müəllim, doğum gününüzlə bağlı danışmaq istəyirdim... (söhbəti başqa məcraya yönəldi)

- Doğum gününə qayıdırıq. Məni son günlər "qəlebə söz-söhbəti" narahat edir. İttihad edirlər niye Qəlebə əsərləri yazılmır və sair... Hər kəsin öz yanaşma tərizi var. Azərbaycan ədəbiyyatını oxuyan, bu ədəbiyyatla az-çox tanış olan bilir ki, 28 illik işgal dövründə de Azərbaycan poeziyası əvvəlki qaydada yazıldı. Azərbaycan poeziyasında işgal motivli əsərlər yazılmadı. O vaxt da qinayırdılar ki, niyə belə yazırsınız, torpaqlar işgal altında, siz bunu göstərmirsiniz. Çünki Qarabağ ədəbiyyatda heç vaxt işgal olunmadı. Biz heç vaxt Qarabağ işgal altında "qoymadıq". İşğala buraxmadıq Qarabağı. Hətta belə söz də vardi ki, Qarabağın işğalını "görmək" istəyirsinizsə, Qulunun qələmini elindən alın. Ümumiyyətə, heç vaxt - nə sovet işğalında, nə Çar Rusiyası dövründə Azərbaycan ədəbiyyatı işğala məruz qalmadı. Azərbaycan ədəbiyyat-

yatını işgal etmək ümumiyyətlə, heç kimə nəsib olmayıb. Nə vaxt bu ölkə ayağa qalxıbsa, öz dili, mədəniyyəti, ədəbiyyatı üzərində qalxıb. Bu menada Azərbaycanın dili həm də Azərbaycan dilinə görə uzundur. Bu dil olmasayıd, gözüqirpiq olardıq. Bu dil qoruyub Azərbaycanı. Ona görə də işgalla heç vaxt barışmamışq. Bunda da Azərbaycan poeziyasının, publisistikasının, Azərbaycan nəşrinin çox böyük rolu olub. 30 ilə yaxın ermənilər Qarabağda qaldı. Siz hansıa erməninin Qarabağı vəsf edən bir şəirinə, əsərinə rast gəldiniz?.. Yox. İnsan sevdiyini öyər, sevdiyini tərif edər, sevdiyindən küsər, inciyər də. Qarabağ nə vaxtsa onların olmayıb ki, onu ya sevsinlər, ya sevməsinlər. İşğal etdikləri ərazilərə hənsi münasibət bəslədikləri də məlumudur. İnsan Vətənini belə darmadağın edərmi? Qarabağ onların Vətəni deyildi, ona görə də ona

"Amma yayda xəlvət gedəcəm,
yəni komanda şəklində getmək,
şəkil çəkdirmək, paylaşmaq
mənlik deyil. İstəyirəm,
tək olum - torpaq, bir də mən..."

vəhşicəsinə yanaşmışdılar. Amma bizim ədəbiyyatda, ədəbi düşüncədə Qarabağ daim vəsf edilib. Mən deyirəm ki, biz ATƏT-ə, BMT-ə ele yazdıqlarımızı göndərək, bəsdi. Kimin-kim olduğu bilinəcək.

(Doğum günündə ürəyi dolu idi Qulu Ağsəsin - M.R.)

- ...Hardasa 10 il əvvəl Tiflisde Qafqaz xalqlarının yaradıcılığından ibarət almanax nəşr olundu. Layihənin rəhbəri Londonda idi. O almanaxda mənim də şeirlərim çap olunmuşdu, Xankəndidə yaşayan bir ermənin de. Siyasi müstəvilde ikili standartlar dən həmişə danışılıb, mən ədəbi nümunələr üzərində ikili standartları gör-düm. Almanaxda çap olunacaq müəlliflərə demişdilər ki, tərcüməyi-halınızı yazıb göndərin. Mən də tərcüməyi-halımı doğulduğum yerlə başlamışdım: "Qarabağ mahalının Ağdam rayonu, Abdal-Güləblə kəndi" yazmışdım. O cümləni çıxarmışdılar tərcüməyi-halımdan, yazmışdılar ki, Bakıda yaşayır. Amma Xankəndidə yaşayan erməni üçün "Stepanakertdə yaşayır", qeyd etmişdilər.

- Demək istəyiblər ki, faktiki harada yaşayırsınız, oranı qeyd edin...

- Hə də, guya. Onlar bilməmiş deyildilər, Qarabağın işğalını. Qəsdən çıxarmışdılar Qarabağın adını.

- Almanaxdakı şeirlər arasında Qarabağ həsr olunanlar vardı?

- Mən göndərməmişdim, amma onları çap etmemişdilər. Başqa mövzularda 10-a yaxın şeirim tərcümə edilmişdi. Bele izah vərildilər ki, almanaxda siyasi motivli şeirlər olmayıcaq. Qafqazda tək biz ermənilərlə yaşamırıq. Abxazlar, osetinlər, başqa xalqlar da yaşayır. Hamisənin də demək olar problemi var. Mənə təsir edən bu idi ki, doğulduğum yeri niyə tərcüməyi-halımdan çıxarırlar...

- Qulu müəllim, deyirsiz, Azərbaycan ədəbiyyatı heç vaxt işğala məruz qalmayıb. Bir söz var, deyirlər, "əfvinizə sığınaraq", mən

də əfvinizə sığınaraq soruşuram: bəs sovet illərində yaranan ədəbiyyat işğal olunmuş ədəbiyyat deyildi? Sovet hakimiyyətini, kommunist rejimini, partiyanı vəsf edən nə qədər əsərlər yazılıb...

- Bundan tamamilə, 100 faiz qəçməq mümkün deyildi. Qaçanların, qaçmaqça çalışanların aqibəti "37"də necə oldu, bilirik. Amma ən sovetyanı əsərlərin özündə də Azərbaycan dilini qorumaq, Azərbaycan mənliyini, milli şürənə, vətənpərvərliyi qorumaq cəhdini vardi və bunu da bacarırlılar.

Bəzisi gizli, alt mənali yazırıd, bəzisi bir qədər açıq. Bəxtiyar Vahabzadənin "Gülüstən" poeması nece yaranmışdır? Bütün dövrədə Azərbaycan ədəbiyyatı Azərbaycanı tuta biləcəyi qədər ayaqda tuturdu. 90-ci illərdə də artıq bu ayaqlanmanı gördük. Azərbaycan ədəbiyyatı heç vaxt işğala təslim olmayıb.

- Yaxşı, ad gününüzdə ürəyinizdə nələr keçir?

- İnsanın arzuları bitmir ki... - Qulu müəllim, Ağdama getməmisiniz, deyəsen. (Bir az duruxdum, dedim, birdən

getmiş olar, deyər, "necə getməmişəm? Sənin xəberin olmayıb. Tələsik, başqa formada da soruşdur - M.R.) Yoxsa, getməsiniz?

- Yox. Getməmiş...

- 2 il oldu...

- ...Ürəyim gəlmir.

- Niyə?..

- ...Birdən mənə elə gəlir ki, ora getsəm ölücəm...

- Nə danışırsız, niyə ki?..

- Nə bilim, məndə belə hiss var... Kəndimizi gördüm... Kəndi yox e, xarabalıqları, dağıntıları.. Heç nə qalmayıb, heç nə! Məşlikdi... Orda insan yaşamayıb elə bil... Göndərəcəm sənə videoları...

- Yenə də, bu gün doğum gününüzdü, əhvalınızı belə korlamayın. İnşəllah, hər şey düzələr. Hər halda ürəyinizdən nə lərsə keçir bu gün, arzular, istəklər...

- Ürəyimdən keçen budu ki, dünyamıda sülh olsun. İşğal, mühərbiə olmasın. İnsanlar əzab çekməsin. Dünyanın harasında, fərqi yoxdu. İnsanlar xoşbəxt yaşasın. Bu, çıxış üçün, pafosla deyilən sözlər deyil. Biz mühərbiəni, işğalı yaşamışıq, nə olduğunu bilirik. Adamlar bacardıqları qədər öz işləriyle məşğul olsunlar. Başqalarının həyatına müdaxilə etməsinlər. Onda hər şey gözəl olacaq, problem də olmayıcaq.

- Amma ürəyinizdən həm də Ağdama getmək keçir, dilə getirməsəniz də.

- Əlbəttə, keçir. İnşəllah, yayda gedəcəyəm. Amma xəlvət getmek istəyirəm.

- Necə xəlvət? Heç kim bilməsin?

- Yeni komanda şəklində getmek, şəkil çəkdirmək, paylaşmaq mənlik deyil. İstəyirəm, tək olum - torpaq, bir də mən...

Söhbətləşdi: Məlahət Rzayeva

P.S. Qarabağ şairi, Əməkdar jurnalist, "Ulduz" jurnalının baş redaktoru Qulu Ağsəsi dünyaya gəlməsinin 53-cü ili münasibətiylə təbrik edirik: "İstəkləriniz çin olsun, Qulu müəllim. Təkcə gəzəsiniz Abdal-Güləblə. Amma Bakıya qaydırın yenə...".

Məlahət Rzayeva